

MAKTABGACHA TA'LIM DXSH LOYIHALARI SAMARADORLIGINING
TAHLILI: BUDJET BARQARORLIGI VA IJTIMOYIY QAMROV NOMUTANOSIBLIGI
MUAMMOSI

Tojiyeva Shahlo Mahmatmurodovna

Shahlotojiyeva0991@gmail.com.

Annotatsiya: Ushbu tezisda maktabgacha ta'lim dxsh loyihalari samaradorligining tahlili: budjet barqarorligi va ijtimoiy qamrov nomutanosibligi muammosi haqida ga ketadi.

Kalit so'zlar: resurs, moliyaviy statistika, ijtimoiy nomutanosiblik

Davlat-xususiy sheriklik (DXSh) O'zbekistonda maktabgacha ta'lim (MTT) qamrovini 60 foizga yetkazishda asosiy rol o'ynadi. 2018–2023-yillarda DXSh tadbirkorlariga 3,5 trillion so'm subsidiya ajratilganiga qaramay, mazkur moliyaviy investitsiyalar ijtimoiy qamrovdagi nomutanosiblikni bartaraf etmadi. Hali ham 53 ta tumanda qamrov darajasi past bo'lib qolmoqda, bu esa resurslarni taqsimlash samaradorligini shubha ostiga qo'yadi¹³. Shu bilan birga, energetika subsidiyalarini qisqartirishga qaratilgan 2025-yil budjet siyosati¹⁴ DXSh bog'chalariga berilayotgan kommunal imtiyozlarning (50% qoplash) uzoq muddatli budjet xatarini¹⁵ oshirmoqda.

Tadqiqotning maqsadi – DXSh samaradorligining nazariy mezonlari¹⁶ asosida, MTT loyihalaridagi moliyaviy barqarorlik xatari va hududiy ijtimoiy samarasizlik o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni tahlil qilish. Tahlil siyosiy hujjatlar¹⁷, moliyaviy statistika va DXSh loyihalarini baholashning fundamental prinsiplari (BCA, tavakkalchilik taqsimoti) asosida olib borildi.

1. Iqtisodiy Xatar Markazlashuvi: DXSh loyihalariga 3,038 trln so'm (2024-yil prognoz) miqdoridagi katta subsidiya¹⁸ ajratilishi budjetda yuqori shartli majburiyatni yaratdi. Bu majburiyat 2025-yildan boshlanadigan energetika subsidiyalarini qisqartirish¹⁹ islohotlari fonida davlat budjetiga qo'shimcha bosim o'tkazadi.

2. Ijtimoiy nomutanosiblik: Moliyaviy imtiyozlar 118 557 ta qo'shimcha quvvat yaratishga olib kelgan bo'lsa-da²⁰, bu natija hududiy muammolarni (53 ta tumandagi past qamrov) hal qilmadi. Bu resurslarning taqsimoti samarali (efficient) emas, balki markazlashgan bo'lganini ko'rsatadi.

¹³ O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Farmonlari va Qarorlari, shuningdek Maktabgacha ta'lim muassasalari qamrovini kengaytirish masalalari yuzasidan o'tkazilgan yig'ilish materiallari. (2021–2024). [Uploaded File: Документ Microsoft Word (2).docx]

¹⁴ O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi Qarori. (2025). "2025-yil uchun Davlat budjetini tasdiqlash va budjet siyosatining ustuvor yo'nalishlari to'g'risida".

¹⁵ Ergashev, A. A. (2024). Davlat-xususiy sheriklik loyihalari samaradorligini baholash masalalari... [Uploaded File: 435-446.pdf]; Grimsey, D., & Lewis, M. (2004). *Public-Private Partnerships: The Worldwide Revolution in Infrastructure Provision and Project Finance*.

¹⁶ Ergashev, A. A. (2024). Davlat-xususiy sheriklik loyihalari samaradorligini baholash masalalari... [Uploaded File: 435-446.pdf];

¹⁷ O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Farmonlari va Qarorlari, shuningdek Maktabgacha ta'lim muassasalari qamrovini kengaytirish masalalari yuzasidan o'tkazilgan yig'ilish materiallari. (2021–2024). [Uploaded File: Документ Microsoft Word (2).docx]; O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi Qarori. (2025). "2025-yil uchun Davlat budjetini tasdiqlash va budjet siyosatining ustuvor yo'nalishlari to'g'risida".

¹⁸ O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Farmonlari va Qarorlari, shuningdek Maktabgacha ta'lim muassasalari qamrovini kengaytirish masalalari yuzasidan o'tkazilgan yig'ilish materiallari. (2021–2024). [Uploaded File: Документ Microsoft Word (2).docx]

¹⁹ O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi Qarori. (2025). "2025-yil uchun Davlat budjetini tasdiqlash va budjet siyosatining ustuvor yo'nalishlari to'g'risida".

²⁰ O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Farmonlari va Qarorlari, shuningdek Maktabgacha ta'lim muassasalari qamrovini kengaytirish masalalari yuzasidan o'tkazilgan yig'ilish materiallari. (2021–2024). [Uploaded File: Документ Microsoft Word (2).docx]

3. Samaradorlikning sifat masalasi: DXSh loyihalarida subsidiya berish miqdoriy o'sishga qaratilgan bo'lib, xizmat sifati va ijtimoiy adolat²¹ mezonlari yetarli darajada e'tiborga olinmagan.

4. Manzillilik talabini kuchaytirish: Kelgusida subsidiya ajratishda qamrov darajasi 80 foizdan past bo'lgan tumanlarni aniq prioritetlashtirish va oilaviy bog'chalarni moddiy jihozlashga (30 mlrd so'm)²² to'g'ridan-to'g'ri sarmoya kiritish.

5. Moliyaviy xatarni yumshatish: DXSh bog'chalariga berilayotgan energiya subsidiyalarini 2026-yilgacha bo'lgan davr uchun belgilangan umumiy subsidiyalarni qisqartirish rejasi²³ doirasida qayta ko'rib chiqish.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Ergashev, A. A. (2024). Davlat-xususiy sheriklik loyihalari samaradorligini baholash masalalari... [Uploaded File: 435-446.pdf]

2. Grimsey, D., & Lewis, M. (2004). Public-Private Partnerships: The Worldwide Revolution in Infrastructure Provision and Project Finance.

3. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Farmonlari va Qarorlari, shuningdek Maktabgacha ta'lim muassasalari qamrovini kengaytirish masalalari yuzasidan o'tkazilgan yig'ilish materiallari. (2021–2024). [Uploaded File: Документ Microsoft Word (2).docx]

4. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi Qarori. (2025). "2025-yil uchun Davlat budjetini tasdiqlash va budjet siyosatining ustuvor yo'nalishlari to'g'risida".

5. World Bank Group. (2024). Uzbekistan: Investing in Early Childhood Development for Human Capital Acceleration.

6. Estache, A., & Serebrisky, T. (2023). Public-Private Partnerships in Social Infrastructure: Comparing Quality and Efficiency Outcomes in Education and Health Sectors.

²¹ World Bank Group. (2024). *Uzbekistan: Investing in Early Childhood Development for Human Capital Acceleration*. Estache, A., & Serebrisky, T. (2023). Public-Private Partnerships in Social Infrastructure: Comparing Quality and Efficiency Outcomes in Education and Health Sectors.

²² O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Farmonlari va Qarorlari, shuningdek Maktabgacha ta'lim muassasalari qamrovini kengaytirish masalalari yuzasidan o'tkazilgan yig'ilish materiallari. (2021–2024). [Uploaded File: Документ Microsoft Word (2).docx]

²³ O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi Qarori. (2025). "2025-yil uchun Davlat budjetini tasdiqlash va budjet siyosatining ustuvor yo'nalishlari to'g'risida".